

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

0026 OSLO

Deres ref
2020/1772

Vår ref
20/2771-2

Dato
25. mai 2020

Dokument 8:106 S (2019-2020) - Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Freddy Andre Øvstegård om utsettelse av riving av Y-blokka til Oslo tingrett har behandlet saken

Jeg viser til brev av 13. mai 2020 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, hvor jeg blir bedt om å gi min vurdering av Dokument 8:106 S (2019-2020) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen og Freddy Andre Øvstegård. Representantene har fremmet følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen instruere Statsbygg om å sette implementering av rivingsvedtak om Y-blokka i bero, til saken har blitt endelig behandlet i Oslo tingrett.

Representantene viser blant annet til at Y-blokken etter terrorbomben 22. juli 2011 ikke hadde bygningskonstruksjonsskader som gjorde at bygget måtte rives av den grunn, og at regjeringen konkluderer med at det er andre sikkerhetsmessige begrunnelser som er hovedårsaken til vedtaket om riving av Y-blokken. Representantene viser så til prosessen rundt søknad om rammetillatelse og igangsettingstillatelse, og til vedtak i bystyret i Oslo kommune 22. april 2020. Det bestrides ikke at KMD har formell tillatelse til å iverksette videre planer om riving av Y-blokken.

Innledningsvis vil jeg vise til stortingsmeldingen om nytt regjeringskvartal, Meld. St. 21 (2018-2019), som Stortinget behandlet i juni i fjor. Der gjorde regjeringen rede for de hensynene som har vært vurdert i arbeidet med nytt regjeringskvartal. Det ble da votert over et forslag om å rive bare deler av Y-blokken, men forslaget fikk ikke flertall.

I stortingsmeldingen gjør regjeringen også rede for prosessen rundt reguleringsplanen, som ble vedtatt i februar 2017. Den fastslo at Y-blokken skal rives. Rivingen var planlagt startet høsten 2019.

Det tok om lag 14 måneder fra Statsbygg søkte om rammetillatelse til å rive Y-blokken, til det ble slått fast at rivetillatelsen er gyldig. Statsbygg sendte rett før jul 2018 søknad om rammetillatelse til å rive Y-blokken. Kommunen ga slik tillatelse i juli 2019, etter flere runder med krav til Statsbygg om ytterligere redegjørelser, blant annet beregninger av klimagassutslipp. Tillatelsen ble påklaget. Fylkesmannen stadfestet tillatelsen i november 2019. Statsbygg søkte så om igangsettingstillatelse til å rive. Tillatelsen ble påklaget. Kommunen sendte saken til Fylkesmannen for endelig avgjørelse, og Fylkesmannen stadfestet rivetillatelsen 21. februar 2020.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet ga Statsbygg i slutten av februar 2020 i oppdrag å sette i gang forberedende arbeider med å rive Y-blokken. Det var imidlertid ikke aktuelt å foreta irreversible rivetiltak før tingretten hadde behandlet spørsmålet om midlertidig stans i arbeidene, jf. søksmålet som ble rettet mot staten 12. mars i år. Norske arkitekters landsforbund og Fortidsminneforeningen mener at reguleringsplanen for det nye regjeringskvartalet og rammetillatelsen for rivingen ikke er gyldig. Rettsmøtet om midlertidig forføyning ble holdt 26. og 27. mars. Tingretten kom 7. april til at det er overveiende sannsynlig at reguleringsplanen er gyldig. Kommunal- og moderniseringsdepartementet ba da Statsbygg om å fortsette rivearbeidet, et halvt år senere enn planlagt.

Representantene viser til at Bystyret i Oslo har snudd i saken med et flertallsvedtak for bevaring av Y-blokka 22. april 2020. Som kjent har Oslo kommune ved to anledninger tidligere behandlet spørsmålet om nytt regjeringskvartal. I desember 2013 uttalte byrådet seg om konseptvalgutredningen som ble lagt frem i juni 2013. Byrådet var positiv til det konseptet som ble foreslått, og la spesiell vekt på at regjeringskontorene forblir i sentrum. Så fremt det ikke krevde ytterligere stenginger og lot seg kombinere med konsept øst, ønsket byrådet også å ta vare på Høyblokken. Y-blokken ble ikke nevnt. I oktober 2016 behandlet bystyret forslag til reguleringsplan for regjeringskvartalet. Oslo kommune støttet hovedgrepet i forslag til reguleringsplan for nytt regjeringskvartal, og kom med en rekke innspill på mange områder. Når det gjaldt Y-blokken, sa bystyret at kommunen ikke har grunnlag for å bestride vurderinger som er gjort av ansvarlige sikkerhetsmyndigheter, og aksepterte derfor riving.

Behandlingen i Oslo bystyre 22. april 2020 dreide seg i utgangspunktet om mindre endringer i reguleringsplan for nytt regjeringskvartal, som Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte på høring 4. februar. Oslo bystyre ba i sin høringsuttalelse om at staten vurderer hensiktsmessigheten av prosjektet på nytt. Bystyret pekte blant annet på at en omfattende samlokalisering av departementene isolert sett øker risiko, og dermed beskyttelsesbehovet. Bystyret viste også til at de negative konsekvensene for bysamfunnet øker med mer omfattende permanente sikringstiltak.

Jeg vil peke på at bystyrets uttalelser står i strid med vurderinger gjort av sikkerhetsfaglige myndigheter, og som er lagt til grunn for planleggingen av nytt regjeringskvartal. Det gjelder f.eks. bruk av dagens bygg og utforming av sikkerhetstiltak. Til grunn for samlokalisering av departementene ligger en sikkerhetsfaglig tilråding fra Politidirektoratet i 2011. Sikkerhet er under stadig vurdering av representanter fra Politiets sikkerhetstjeneste, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Forsvarsbygg, Politidirektoratet og Oslo politidistrikt. Det foreligger ikke nye vurderinger som rokker ved konklusjonen om at de sikkerhetsmessige forholdene klart taler for å samle departementene. Det er også andre gode argumenter for samling, for eksempel at fysisk samlokalisering gir bedre rammebetingelser for samhandling på tvers av departementene. Samlokalisering gjør det også mulig å effektivisere administrative fellestjenester for departementene, slik som resepsjon, kantine, renhold mv. For å gi tilfredsstillende sikkerhet i et langsiktig perspektiv, måtte det for øvrig vært gjennomført til dels omfattende tiltak for å sikre dagens lokaler bedre på flere steder i byen. Slike tiltak ville blant annet hatt negative konsekvenser for bymiljøet i form av stengning av gater mv.

Hensynet til sikre departementskontorer og trygge områder, er grunnleggende. Erfaringene etter 22. juli 2011, rapporten fra 22/7-kommisjonen, råd fra nasjonale sikkerhetsmyndigheter, og sikkerhetslovens krav, legger klare føringer for hvordan det nye regjeringskvartalet skal bli. Muligheten for å holde Ring 1 åpen for trafikk, har også veid tungt. Selv med de planlagte tiltakene på Ring 1, som gir nødvendig sikkerhet for de andre byggene, er de sikkerhetsfaglige rådene tydelige på at det ikke er mulig å la Y-blokken stå og benytte den til departementsvirksomhet. Det er heller ikke mulig å la deler av Y-blokken stå, det såkalte C-alternativet.

Vi har nå i snart ni år arbeidet med å gjenreise regjeringskvartalet etter bombeangrepet 22. juli 2011. Terrorbomben har kostet mye menneskelig lidelse. Mange ansatte i departementene sliter fremdeles med ettervirkninger. Terrorbomben har kostet flere milliarder kroner de ni årene etter at bomben raserte regjeringskvartalet, blant annet til midlertidige lokaler, midlertidige sikringstiltak, planlegging av nytt kvartal, samt rivearbeid og noe eiendomserverv for realisering av nytt kvartal.

Gjenreisningen av regjeringskvartalet er et stort, kostbart og komplisert prosjekt, blant annet på grunn av sikkerhetskravene. Etter en lang, grundig og åpen prosess, har folkevalgte organer gått inn for å bygge et åpent, trygt og grønt regjeringskvartal – til glede for byen, landet og alle som skal jobbe der. Argumentene mot riving var godt kjent da beslutningen ble tatt, og vernemyndighetenes syn på saken var gjort grundig rede for. At forkjemperne for bevaring av Y-blokken ikke har fått gjennomslag for sitt syn, betyr ikke at prosessen har vært udemokratisk eller at de ikke er hørt.

Forsinkelser i fremdriften, eller i verste fall å gå flere skritt tilbake i planleggingen, vil ha betydelige negative konsekvenser både for økonomien i prosjektet, og for et velfungerende regjeringsapparat. Forprosjektet slutføres og kvalitetssikres nå for å gi regjeringen grunnlag for å kunne vurdere forslag til Stortinget om en startbevilgning og en kostnadsramme for første byggetrinn i nytt regjeringskvartal.

Statsbygg har vurdert det slik at forsinkelser i rivingen av Y-blokken vil medføre kostnader på 30-50 mill. kroner pr. mnd. etter 1. april 2020. En utsettelse av rivingen i ytterligere fire måneder kan koste flere hundre millioner kroner i prosjektkostnader.

Oslo tingrett har gitt staten medhold på alle punkter i spørsmålet om midlertidig forføyning. Når retten har konkludert slik, er det også svært lite sannsynlig at tingretten skulle komme til noe annet ved behandling i august.

Min vurdering er at spørsmålet om riving av Y-blokken er et politisk, og ikke et rettslig spørsmål. Spørsmålet om riving av Y-blokken eller ikke, dreier seg om å avveie ulike hensyn, slik som sikkerhet, bevaring, funksjonalitet, økonomi og byliv. Det er redegjort for disse vurderingene i stortingsmeldingen om nytt regjeringskvartal som Stortinget sluttet seg til.

Y-blokken dekker et stort areal i det området der de fleste departementene har holdt til i langt mer enn 100 år, og der de fleste departementene fortsatt skal være samlet. Å rive Y-blokken åpner imidlertid også for å skape et åpent, trygt og grønt regjeringskvartal, som er velfungerende både for byen, innbyggerne og regjeringen. Da beslutningen om å rive Y-blokken og rehabilitere Høyblokken ble tatt, ble det oppfattet som et kompromiss i avveieingen av ulike hensyn, og en god helhetsløsning. Det er det fortsatt.

Min vurdering er på denne bakgrunn at forslaget bør avvises.

Med hilsen

Nikolai Astrup